

SELECT

BRUZZ GIDST U DOOR DE CULTURELE AGENDA

1 → 7 / 2

© KOURTNEY ROY, COURTESY OF THE ARTIST

Selfies die dieper graven

In *Mirror of self*, de thematentoonstelling van het PhotoBrussels Festival, richtten 23 fotografen het vizier op zichzelf. De redenen waarom ze dat doen zijn velerlei, van traumaverwerking tot het aanklagen van de selfiecultuur zelf. Het resultaat is een gelaagde, introspectieve en assertieve blik op wat een zelfportret vandaag de dag kan zijn.

door **Tom Peeters**

Fotografie. Wat een selfie kan doen met/voor ons zelfbeeld

Andy Warhol, die nooit verlegen zat voor een zelfportret, vertelde soms over een vrouw die elke dag haar gezicht inspecteerde in de spiegel van haar medicijnkastje. Lager dan haar schouders gleed haar blik nooit af. Ze woog ruim 200 kilo, maar zag alleen een mooi gezicht en vond zichzelf een echte schoonheid. Daarom vond ook Warhol haar knap: "Ik neem mensen meestal aan op basis van hun zelfbeeld, omdat het meer zegt over de manier waarop ze denken dan een objectief beeld."

Meer dan over hun portret gaat de groepsexpo *Mirror of self* over het zelfbeeld van de geselecteerde fotografen. Verwacht dus geen zelfportretten in de enge kunsthistorische betekenis. Om enig kader te bieden, hangt er een twintigtal zelfportretten van bekende fotografen op de benedenverdieping van Hangar, de fraaie ruimte waar voor de zevende keer de thema-expo van PhotoBrussels plaatsvindt. Je ziet eerder kunstzinnige selfies avant la lettre van onder anderen Agnès Varda, Man Ray, Martin Parr en William Klein, met hier en daar een

ironiserende knipoog naar het eigen oeuvre. Maar in vergelijking met de hedendaagse fotografie graven zij minder diep, zoals de bekende foto van Lee Friedlander waarin hij zijn eigen schaduw vastlegt op de bontjas van een passant. Zo'n vluchtige, toevallige foto staat ver af van het door persoonlijke trauma's getekende materiaal dat hier verdeeld over drie etages tegen de muur hangt.

Ook opvallend: de diverse materialen waar een nieuwe generatie fotografen mee aan de slag gaat, van gips dat als een tweede huid de grenzen van het lichaam verkennt, tot medische beeldvorming, die letterlijk onze binnenkant belicht. Af en toe ontbreekt zelfs elk levend wezen op wat toch een zelfportret zou moeten zijn. Tegelijk zien we hoe men een veranderende maatschappij, waarin de zoektocht naar de eigen identiteit almaar belangrijker wordt, een spiegel voorhoudt.

"Onderzoek wijst uit dat in de selfies van vandaag meer genderstereotypes verscholen zitten dan in tijdschriftadvertenties uit de jaren 1970"

Dawn Woolley

Een beeld uit de serie *The substitute* van fotografe Dawn Woolley

© DAWN WOOLLEY, COURTESY OF THE ARTIST

Het lichaam als slagveld

Een stuk huid dat vroeger deel uitmaakte van haar been zit nu in haar arm, zegt de Amsterdamse fotografe Laura Hospes (28), die als slachtoffer van seksueel misbruik in overlevingsmodus ging. In de gefilmde performance *No man's land* (2020) pelt ze het gips waarmee ze zich heeft ingestreken langzaam weer van haar lichaam af, en dat voelt als een bevrijding. "Toen ik heel depressief was, schreeuwde ik nog letterlijk naar mijn camera. Later ging ik mijn huid als uiterste laagje van mijn lijf was mijn persoonlijke *battlefield*. Ik heb het beschaafd, met die huidtransplantatie als gevolg, maar het stelde me ook in staat de vraag te stellen waar ik stop en waar ik begin te voelen. De voorbije jaren heb ik me beschilderd en afdrukken gemaakt, ik heb mijn huid samengeknepen en gefotografeerd. Nu werk ik met gips omdat dat het nauwkeurigst het reliëf van mijn lichaam overneemt. De afgepelde stukjes op de grond zijn letterlijk een kopie van mijn huid."

Ook de Zuid-Koreaanse fotograaf Jeong Yun-Soon (53) was zowel fysiek als mentaal de wanhoop nabij. "Na een zwaar verkeersongeval stond ik op het punt mijn leven op te geven. Maar starend naar het plafond van mijn ziekenhuiskamer besloot ik mijn paniekerige dromen op te tekenen. Het visualiseren van mijn littekens hielp mijn verwerkingsproces." Het resultaat *Me, challenge* (2021) toont traumatische scènes als kleurrijke stills uit een rampenfilm

waarin Yun-Soon zichzelf castte voor de hoofdrol. Je herkent hem bij een autowrak, rennend in een tunnel richting licht en op het midden van de snelweg. “Zie je die scheuren in de rechtse middenstreep van de snelweg? Zij staan voor een onzekere toekomst, maar ook voor het feit dat ik die recht in de ogen zal kijken.”

Innerlijke kosmos

Andere fotografen verwerken de dood van een geliefde, de amputatie van hun benen of de lange zoektocht naar een familielid of hun eigen identiteit, maar geen van hen neemt de duik in het eigen lichaam zo letterlijk als de Frans-Brusselse fotografe Romy Berger (27). Aan de hand van radiografieën en MRI-scans, die ze overhield aan enkele operaties, maakte ze fotogrammen en een video. Bij haar haast archeologische zoektocht naar sporen van eigen lijf en leed ontdekte ze vele tinten grijs. Spelenderwijs schakelend tussen analoog en digitaal is *Corporis antrum* (2021) een van de meest poëtische reeksen op de expo. “Mijn medische beeldvorming had van dichtbij iets van het landschap op een andere planeet. Daar lag de sleutel om van een persoonlijke ervaring een universele reis te maken. Afdalend in mijn eigen ‘grot’ kon ik mijn lichaam en geest niet enkel met elkaar verbinden, maar ook met de kosmos, zodat ik alsnog uitkwam bij iets spiritueels.”

Na een scheiding en de zoveelste verhuizing, besliste de Brusselse fotografe Barbara Iweins (48) om al haar spullen te fotograferen. In vijf jaar zat ze aan 12.795 objecten en beelden. Dat ze zonder lijfelijk aanwezig te zijn op haar foto's uiteindelijk op een groepsexpo over zelfportretten is beland, klinkt absurd. “Maar ik volg de Franse socioloog Bruno Latour, die beweerde dat men pas echt leert wie mensen zijn door hun bezittingen te bekijken.” Wat een kritiek op onze consumptie maatschappij had kunnen worden, werd voor Iweins een manier om in de spiegel te kijken. “Wanneer we het over overconsumptie hebben, gaat het al te vaak over anderen. Ik wou gewoon zelf de confrontatie met al mijn spullen aangaan. In die zin beoogt *Katalog* (2022) het tegenovergestelde van een opruimgoeroe zoals Marie Kondo.”

Genderstereotypen

De Engelse fotografe Dawn Woolley (42) bestrijdt al haar hele leven genderstereotypen. “Ik groeide als tiener op in de jaren

© YUNSOON JEONG, COURTESY OF THE ARTIST

Jeong Yun-Soon drukt via zelfportretten een traumatische herinnering uit

1990, toen de seksualisering van vrouwen in de reclamewereld de normale gang van zaken was. Ik herinner me een campagne waarin een parfummer uitpakte met grote billboards waarin Sophie Dahl bijna-naakt op een sofa lag.” Voor haar serie *The substitute* (2007-2020) maakte Woolley foto's van haar lichaam die ze vervolgens levensgroot afdrukte, uitknipte en in de armen van echte mannen legde. Het perfecte romantische plaatje verdwijnt meteen bij het zien van het eendimensionale knipsel dat niet in staat is om welke omarming dan ook te beantwoorden. In haar boek *Consuming the body: capitalism, social media and commodification* (2022) beschrijft ze hoe de selfiecultuur onze ideeën over gender nog stereotieper maakte, en de rol die het neoliberalisme daarin speelt. “Onderzoek wijst uit dat in de selfies van vandaag meer genderstereotypen verscholen zitten dan in

de tijdschriftadvertenties uit de jaren 1970.”

De Chinees-Londense fotograaf Liu Haohui (29) ondervond wat er gebeurt als we deze geïdealiseerde beelden als standaard nemen. Tijdens een freelance vakantiejob als portretfotograaf vroegen zijn klanten hem haast allemaal om hun foto achteraf te bewerken. Hun gezicht mocht helderder, hun huid gladder. “Ik voelde hun angst om er niet bij te horen als ze geen perfecte foto zouden posten. Als reactie nam ik een selfie, waarna ik verschillende mensen vroeg mijn gezicht te verfraaien via een mobiele app. Met de ‘lelijke’ weggesneden overschotjes maakte ik nieuwe collages. Noem *To cut the feet, to fit the shoes* (2021) een oefening in loslaten, op weg naar een gezonder zelfbeeld.”

De expo *Mirror of self* loopt nog tot 25 maart in Hangar, www.hangar.art

MIROIR, MON BEAU MIROIR

FR Plus qu'un autoportrait, l'exposition de groupe *Mirror of Self* traite de l'image qu'ont d'eux-mêmes les 23 photographes sélectionnés. Pendant l'expo à thème du Festival PhotoBrussels, ils montrent leurs corps comme le décor d'une lutte, le moyen de traiter des traumatismes personnels ou encore comme aide pour réfléchir à une société en changement, dans laquelle l'image parfaite et la quête d'identité deviennent de plus en plus importantes.

MIRROR, MIRROR ON THE WALL

EN The group exhibition *Mirror of Self* is more about the self-image of the 23 selected photographers than just their self-portraits. In the thematic exhibition of the PhotoBrussels Festival, they show their bodies as a battleground where they deal with personal traumas, or as a tool to hold up a mirror to a changed society, in which the perfect picture, but also the search for an independent identity, is becoming increasingly important.